

ДИАЛЕКТОЛОГІЯ

**ОСОБЛИВОСТІ РЕЄСТРУ СЛОВНИКА
СХІДНОСТЕПОВИХ УКРАЇНСЬКИХ ГОВІРОК**

doi: 10.12958/2227-2631-2025-2-52-5-19

Наталія Клименко,

кандидат філологічних наук,

доцент кафедри мовної підготовки

ДВНЗ «Донецький національний технічний університет»

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-4407-4306>

Лексикографічне опрацювання діалектної лексики залишається одним із ключових завдань української діалектології, оскільки забезпечує системну фіксацію словникового складу українських говірок, створює підґрунтя для реконструкції й аналізу динамічних процесів, що відбуваються в лексичній системі української діалектної мови. Актуальність дослідження посилюється нагальною потребою якомога повнішого лексикографічного опрацювання східностепових українських говірок Донеччини, які сьогодні, у воєнних реаліях, зазнають інтенсивних трансформацій і ризикують утратити значну частину своєї лексичної своєрідності.

Статтю присвячено аналізу реєстру й тлумачення лексем у Словнику східностепових українських говірок. З'ясовано репертуар реєстрових слів, будову словникової статті, характер семантичної інтерпретації діалектних лексем у словникових статтях, а також охарактеризовано особливості й роль ареальних позначень, що відображають територіальну специфіку лексичного матеріалу. Реєстр Словника східностепових українських говірок охоплює лексичні діалектизми; специфічні східностепові назви вузьколокального характеру; слова, що відрізняються від літературних номенів лексичними, акцентними, фонетичними, словотвірними, граматичними особливостями, семантичною структурою; а також назви, пов'язані зі специфікою господарювання, народним побутом, звичаями тощо, хоча вони й збігаються почасти з літературними відповідниками. Для тлумачення реєстрових слів використано різні способи, основними серед яких є описовий, синонімічний і комбінований (тлумачно-синонімічний); значно рідше застосовано структурний спосіб. Особливо важливим елементом словникової статті є розгорнутий ілюстративний матеріал, що дозволяє простежити не тільки семантичний обсяг реєстрового слова, його граматичні характеристики, а й функціональне навантаження діалектної лексеми та її варіантів у досліджуваних говірках.

У статті застосовано описовий метод, контекстуально-інтерпретаційний аналіз та моделювання як основний прийом репрезентації лексичних одиниць у словнику.

Результати роботи уточнюють специфіку лексикографічної репрезентації східностепових говірок і підкреслюють значення діалектного словника як інструмента збереження мовного портрету Донеччини, національної ідентичності досліджуваних українських говірок.

Ключові слова: діалектна лексика, діалектний словник, реєстрове слово, словникова стаття, східностепові українські говірки.

Klymenko Nataliya. Specific Features of the Lexical Inventory in the Dictionary of East-Steppe Ukrainian Dialects

This article offers a detailed examination of the inventory and interpretative principles underlying the Dictionary of East-Steppe Ukrainian Dialects. The analysis delineates the composition of the headword list, the structural organization of dictionary entries, and the semantic interpretative strategies applied to dialectal lexical units. Particular attention is devoted to the function and typology of areal markers, which encode the territorial specificity of the documented lexical material. The dictionary's register encompasses lexical regionalisms; highly localized East-Steppe designations; items diverging from their standard-language counterparts in lexical, prosodic, phonological, word-formation, grammatical, or semantic properties; as well as lexemes associated with traditional modes of subsistence, domestic culture, and customary practices, even when partial overlap with standard forms is observed. Headword interpretation relies primarily on descriptive, synonymous, and combined (explanatory-synonymous) methods, whereas explanations through standard-language equivalents or structurally based techniques occur only sporadically. A particularly salient component of the dictionary entry is the extensive body of illustrative material, which enables the reconstruction of the semantic scope, grammatical behaviour, and functional load of the dialectal lexeme and its variants within the investigated speech communities.

The findings refine our understanding of the lexicographic representation of the East-Steppe dialects and emphasize the significance of the dialect dictionary as an instrument for preserving the linguistic profile of the Donetsk region and the cultural and linguistic identity manifested in the Ukrainian dialects under study.

Keywords: dialectal vocabulary, dialect dictionary, headword, dictionary entry, East-Steppe Ukrainian dialects.

Creative Commons Attribution 4.0
International (CC BY 4.0)

Вступ. Сучасні процеси трансформації традиційної матеріальної й духовної культури, зумовлені передусім відходом її безпосередніх носіїв, супроводжуються поступовою редукцією відповідних номінативних одиниць. Саме тому лексикографічне опрацювання діалектної лексики набуває статусу одного з ключових завдань сучасної діалектології, оскільки забезпечує системну фіксацію словникового складу українських говірок, створює підґрунтя для реконструкції й аналізу динамічних процесів, що відбуваються в лексичній системі під впливом соціокультурних змін.

Останні десятиліття в українській діалектології позначені активною реалізацією лексикографічних проєктів. О. Бондар справедливо зазначає, що найбільш лексикографічно опрацьованим є південно-західне наріччя (Бондар, 2012, с. 7). Серед північних говірок лексикографічно представлені західнополіські й середньополіські (Аркушин, 2016 та ін.). Останні роки увінчалися появою солідних діалектних словників південно-східного наріччя, що репрезентують середньонадніпрянські (Мартинова, 2020) і східнослобожанські (Глуховцева, 2021) говірки. Найменш лексикографічно опрацьованими й досі залишаються східностепові говірки Донеччини.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Відомості про словниковий склад східностепових українських говірок Донеччини вміщено в статтях Н. Загнітко (Загнітко, 2007; Загнітко, 2008), М. Кушмет (Кушмет, 2011), працях Н. Клименко (Клименко, 2006; Клименко, 2007; Клименко, 2009; Клименко, 2015; Клименко, 2025), публікаціях студентів Донецького національного університету імені Василя Стуса та студентів Донецького національного технічного університету (Хоменко, 2018; Шеремет, 2023 та ін.). Лексика українських говірок Донеччини представлена в дослідженнях Л. Фроляк (Фроляк, 2013), Л. Тищенко (Тищенко 2008), у колективній праці викладачів і аспірантів кафедри української мови Донецького національного університету «Східностепові українські говірки» (Східностепові, 1998). Важливим кроком на шляху до укладання Словника східностепових українських говірок було видання першого випуску «Матеріалів до Словника східностепових українських говірок» (Омельченко, 2006). Усі зазначені роботи присвячені єдиній меті – створенню цілісної лексикографічної праці (Словника східностепових українських говірок), яка б репрезентувала словниковий склад говірок Донеччини, що необхідно для вирішення багатьох проблем, передусім

збереження мовної спадщини новостворених східностепових українських говірок Донецької області.

Саме тому **актуальність** статті зумовлена потребою фіксації та лексикографічного опрацювання лексичного складу східностепових українських говірок, які на сьогодні вивчені недостатньо, і посилюється нагальною потребою якомога повнішого лексикографічного опрацювання зазначених говірок, які внаслідок сучасних воєнних реалій зазнають інтенсивних трансформацій і ризикують утратити значну частину своєї лексичної своєрідності. Фіксація й аналіз діалектної лексики говірок Донеччини в словникових джерелах стає ключовою умовою збереження мовної спадщини регіону, що перебуває під загрозою катастрофічних демографічних і культурно-мовних змін. Звернення до лексикографічного опису східностепових говірок не лише поглиблює уявлення про їхню внутрішню структуру, але й виконує важливу функцію документування та збереження діалектного матеріалу, який може бути невідомо втрачений.

Мета статті – проаналізувати особливості реєстру, тлумачення та ареальної характеристики лексичних одиниць, поданих у Словнику східностепових українських говірок.

Методи дослідження. Основним методом опрацювання діалектного матеріалу в статті є *описовий* метод, який забезпечив систематизацію та лінгвістичну характеристику лексичних одиниць, уживаних в обстежуваних говірках. Для з'ясування особливостей функціонування діалектних лексем у говірці, їхньої семантичної специфіки, прагматичних і синтагматичних особливостей використано *контекстуально-інтерпретаційний аналіз*. З огляду на територіальну специфіку досліджуваного матеріалу до аналізу залучено **ареальну характеристику**: у словникових матеріалах подано умовні позначення населених пунктів, що дало змогу простежити географічне поширення лексем, локалізувати їхні варіанти й окреслити ареальні межі досліджуваних явищ. При розробленні словникової статті застосовано прийом *моделювання*, що дало змогу репрезентувати діалектні лексеми у формі словникових статей як найпростіших моделей їхньої внутрішньої структури та функціонування в діалектному дискурсі.

Виклад основного змісту. Упорядники першого випуску «Матеріалів до словника східностепових українських говірок» зазначили, що реєстр словника «не охоплює всієї лексики, що функціонує в донецьких говірках, а подає лише традиційну діалектну лексику, яка не увійшла до основного словникового складу української літературної мови» (Омельченко, 2006, с. 4). Однак дотримання диференційного принципу укладання словника унеможливорює відтворення повної картини лексичного складу східностепових говірок. Так, навіть до реєстру першого випуску «Матеріалів до словника східностепових українських говірок» увійшли лексеми, що збігаються з літературною нормою, наприклад, **ла́сош'ч'і, -ів, мн.** 'солодкі кондитерські вироби і

взагалі все смачне' (КЄ, Бл Амв, Красногор, Гр П): *ласошч'і / це ко^анф'єти / сла́дос'т'і вс'і //* (Бл Амв) *йєсл'і хо^арош'і ко^анхвєти / морбже^но / мандарінку / це ласошч'і //* (Гр П) (Омельченко, 2006, с. 56); **мамалі́га, -и, ж.** 'густа каша з кукурудзяного борошна' (КЄ, Бл Амв, Нов Ст, З П): *туді шч'є в ту мамалі́гу с крупі кукуру́зної више^нк'і трóшки ложі́ли / це робі́ли //* (Ур ВН) *мамалі́гу робі́ли з кукуру́дзи / по́т'ім / ко́лі зварі́лос'а / кла́ли туді́ шче са́ло //* (Новоукр М) *на мамалі́гу кукуру́зу трéба молóт' м'і́лко / і чим вона́ б́уде м'і́лк'ішо́у / тим б́уде вкусн'і́ша //* (З П) (Омельченко, 2006, с. 61) та ін.

Для повноти характеристики українських східностепових говірок важливо якомога докладніше відтворити їхній словниковий склад, навіть якщо для цього доведеться наблизитися до повного словника (Клименко, 2025, с. 6). Отже, прогнозовано реєстр Словника східностепових українських говірок охоплюватиме не тільки слова, що не властиві літературній мові або мають словотвірні, фонетичні, акцентні, граматичні відмінності порівняно з літературними номенами, але й назви, пов'язані з особливостями господарювання, народним побутом, промислами, звичаями тощо, хоч вони й збігаються з літературними відповідниками. Наприклад: **ви^ергуні́, -ів, мн.** 'смажені в олії солодкі вироби з борошна, що мають форму продовгуватих перекручених смужок' (у багатьох східностепових говірках): *робі́ли ви^ергуні́ / варі́ли на ки^есл'акóв'і / до́бавл'а́ли са́хар' / варі́ли в ол'і́ї і / р'і́зали / розка́чували ве^нлі́кий корж / р'і́зали по́лосками / то́д'і л'є́нточками та́кіми / а то́д'і р'і́зали ц'і л'є́нточки і надр'і́зали ді́рочку / ви^ево^ара́чували з і́ншої́ сторо́ні / і по́луча́вс'а ве^нргу́н / кі́дали / і то́й варі́вс'а в ол'і́ї / бу́лі д́уже до́бр'і то́же //* (С); **ки^есл'а́к, -а, ч.** 'загусле кисле молоко' (у багатьох східностепових говірках): *робі́ли / ну си^еро́ватка бу́ла / бо ки^есл'а́к же от:опі́ли на сир / оц':іде^ни сир на то́й / на ма́рл'ічку / сир оц':іде́ш / а та си^еро́ватка / з не́йї мо́жна і боршч ва́рїт' чи спе^нкті́ шоне́бут' //* (Воскр ВН); **си^еро́ватка, -и, ж.** 'рідина, яка виділяється при згортанні молока та при утворенні з нього кислого молока й сиру' (у багатьох східностепових говірках): *це хто́ йак пе^нч'є / хто на си^еро́ватк'і / хто на мо́лоц'і / йайі́чок з де^нс'а́ток туді́ / ма́сла по́сного / марга́рінч'іку / хто́ й сл'і́вочне^н кладе́ / сме^нта́нку до́бру / зам'і́сіт' / а то́д'і схóде / ра́за три ві́м'іси^ети йо́го / а то^нд'і́ вже на че^нтвє́ртий раз ви^еки^еда́ймо в фо́рми^е / ві́ки^енули / і то^нд'і́ п'ів часа́ си^еді́т' в фо́рм'і / і садо́ві^ем в ду́ховку //* (М); **грíва, -и, ж.** 1) 'довге волосся на шиї і хребті деяких тварин'; 2) 'смуга трави, хлібних рослин, скошених дуже високо' (Марк Кост, Мик В, Мих Ол, Новоукр М, Зл В, Дон В, Н-павл П): *грíва ка́жут' / ой / та́ку висóку грíву остáвили / ну грíва / це ко́лі ско́шено д́уже ві́соко / і у кон'а́ки грíва то́же //* (Марк Кост); **шаплі́к, -а, ч.** 'невисока широка дерев'яна посудина, що має вигляд зрізаної діжки' (у багатьох східностепових говірках): *де^нре^нвіа́н'і шапле^нкі́ / то́же на йі́х оброч'і́ бу́лі / і отó нал':є́ш шаплі́к гар'а́чой водо́ї / а то^нд'і́ ше кі́дали та́кій / забу́ла / же^нле^нз'а́ку та́ку /*

шоб тѣпла дѳвго вода була / отѳ с'їдїйе'ш по шїйу і купїйе'с':а // (Олекс ВН).

Реєстрові слова в електронній картотечі Словника східностепових українських говірок передано спрощеною фонетичною транскрипцією (Східностепові, 1998, с. 12).

Кожне реєстрове слово, окрім односкладових, подано з наголосом. Якщо словникове слово є складним, воно наведене з основним і побічним наголосами, наприклад: **мїслобѳйка, -и, ж.** 'підприємство, де виробляють масло' (З П, КЄ, Красногор, Усп М, Нов Ст): *на мїслобѳйку трѣба ве'зтї дѳбре вїсуше'н'ї с'ѣм'їчк'ї / дѳбре продивїтї'с'а / шчоб не' було пр'їлїх //* (З П) (Омельченко, 2006, с. 62).

У деяких реєстрових словах наведено подвійний наголос за умови, якщо в обстежуваних говірках зафіксовано два акцентуаційні варіанти: **крѳват', -ї, ж.** 'призначені для лежання меблі у вигляді рами на ніжках з двома спинками, на які кладуть матрац і постіль' (Є М, Ол В, Врем ВН, Мик В, Мих Ол, Новоукр М, Зл В, Н-павл П): *ну йак ме'талѣве / то крѳват' жи'л'їзна назї'вїйец':а / а йак де'ре'вїїана / то крѳват' де'ри'вїїана //* (Є М); *такїй слабїй був / шч'о с крѳват'ї не' м'їг устїт' / отѳ грип такїй сїл'нїй був //* (Красногор).

До реєстру словника входять лексичні діалектизми: **потїпц'ї, -їв, мн.** 'шматочки хлїба, зволожені водою та олією' (С, Ант М, Усп М, Є М, Андр ВН, Іскра ВН, Олекс ВН, Красногор, З П): *робїли шч'е потїпц'ї / шче давнѳ / дѳуже давнѳ / йа шче пѳмн'у бїбушка нїш'ї так робїли / йак не'мї / шо йїсти / а давїйте потїпц'ї / давїйте / а потїпц'ї рѳбили так / кри'шїли хл'їб / н'їд'м сол'ували і поли'вїли водїчкѳю і ол'їйкѳю / це потїпц'ї / такѣ бл'їдо було //* (С); **мїшолѳвка, -и, ж.** 'стара шахта з одним стволом, яка не мала запасного виходу та вентиляції' (С, Красногор, Шах Яс, ВН, Яс, Серг П, Дм Ш, Зуївка, Серд Ш, Андр Снїжне, Вірївка, Петр П): *тут шїхти булї в нас / мїшолѳвки назї'вїлїс' / оц'ї пластї вѣрхн'ї вонї брїли / пон'їмїйе'ш / а все равнѳ / ти знїйе'ш / і пїс'л'а вїннї / і у вїннї снабжїли ж і шкѳли / і рїйїсполкѳми / й учр'їжд'їн'їїа угл'ѳм / ми т'їки в'їц'їл'ї брїли / й оцѣ ос' в нас чѣрез вїлї'ц'у в горѳд'ї ж була шїхта / і це була колхѳзна вже шїхта / а то булї м'їсткѳмовс'к'ї / й отѳ вуг'їл':а отїм добувїли / при'їїж':їли / прївда / робїт' / в шїхт'ї робїли / тѳ'д'ї булї й пол'їки / пол'їкїв було бїгїто пїс'л'а вїннї / в нїшїїї мїмкї була кумї пол'їчка / і в'їн пол'їк був / бїгїто було / і вонї й на шїхтах жє робїли / оставїлїс' / і жи'лї тут / і с'їмїї создавїли й же'нїлї'с'а на україїнках //* (С); **годїна, -и, ж.** 'тепла, суха, сонячна погода' (Некр Ол, Ол В, Врем ВН, Мик В, Новоукр М, Зл В, Н-павл П, Яс Яс): *кїжут' / оцѣ вже стїло на годїн'ї / слїва Бѳгу / вїїаснї'лос' сѳне'чкѳ / лїг'їдно св'їте / в'їте'р ушч'їх / тѣпло / гїрно //* (Некр Ол); *на ўлї'ц'ї годїна с'ѳдн'ї / знїчїт' / ну харѳшїй ден' / харѳша пѳгѳда / в'їтру там не'мїйе / сѳнце с'в'їте / так харѳшѳ / не' хмарно //* (Яс Яс); **вторїк, -а, ж.** 'другий рїй бджїл' (Гр П, Усп М, Красногор): *с'їмїї мѳже отпукїт' н'їскѳл'ко рѳїв / і*

два / і три / вторій рой / це вторак // (Гр П); **трéмп'ел' (тр'éмп'ел')**, -'а, ч. 'плічки для вішання одягу' (Міч Т, Ол В, Врем ВН, Мик В, Новоукр М, Зл В, Дон В, Н-павл П): *а шо це так мáло трéмп'ел'ів у ши^ехванéр'і / не^мáйе куді́ й пов'іси^ет' сорóчку* // (Петр П); *ми на трéмп'ел'áх в'éшайé^ем так'і харóш'і нов'і в'éшч'і* // (Міч Т); **вúтка (úтка)**, -и, ж. 'водоплавний свійський та дикий птах з широким дзьобом і не дуже довгою шиєю, цінний своїм м'ясом, пír'ям, яйцями' (К-Н Амв, Луг М, Ол В, Врем ВН, Мик В, Мих Ол, Новоукр М, Некр Ол, Зл В, Дон В, Н-павл П): *ми заве^лі в ц'ом годú порóду не^ккíнс'ких вúток* // (К-Н Амв); *йа де^ржáла úток / но не^хóчу йа вжé б'іл'ше йіх де^ржáт'* // (Луг М); *вúтка / мéнше^е гúски / тóже не^сéц'а / мн'áсо в нéйі хо^рóше / жúрне^е / йак годувáт' вм'йé^іш* // (Некр Ол); *ми готóви^ем суп із úтки / úтку хо^ро^ашó про^ами^евáйé^ем / р'іже^ем на порц'іон':і кускі / с по^атро^ахáми лóжи^ем ййй в кáструл'у / тудá ж лóжи^ем паси^ерóван'і в мáсл'і лук і мо^ркóвку / ко^рр'én':а / замóч'ен'і наканún'і вéч'ером / п'ерлóву крупú в хо^ро^ашó процéже^ену вóду / все це зали^евáйé^ем і вáри^ем на слáбом огн'і до готóвнос'т'і* // (Красн Добр).

Лексичні особливості східностепових говірок репрезентують і вузьколокальні номени, тобто *специфічні слова*, вживані в східностепових говірках. Наприклад, **розгр'азúло**, тільки безос. 'стати мало придатною для проїзду (про дорогу)' (Некр Ол, Ол В, Врем ВН, Мик В, Новоукр М, Мих Ол, Зл В, Н-павл П): *розкíсла / розмóкло / розмóчíлос' / розквáси^елос'а / розгр'азúло / дорóгу розгр'азúло / йак болóто стáло / дорóга гр'азúста* // (Некр Ол); **троакáр (тройкáр, тройакáр)**, -а, ч. 1) 'жіночий костюм, який складається з трьох частин: спідниці, піджака, жилета' (Мих Сл, Пр Сл, Серг Сл); 2) 'видовжений жіночий осінній піджак особливого крою' (Нескучне, Ярова Л, Мангуш, Красн Ст, С, Ол В, Павл М, Без НА, Усп М, Ант М, Кат М, Н-мих М, Олекс ВН, Шевч ВН, Андр ВН, Бл Амв): *у мéне був троакáр / красíвий такій / то^д'і такé носíли / йак од'íне^ес':а / лóвко так булó / в'ін йак п'іджáк* // (Усп М); **абрикос'áнка**, -и, ж. 'алкогольний напій, вироблений з абрикос та цукру способом бродіння' (З П, Красногор): *дл'а абрикос'áнки самíх йáг'ід бе^ерúт' у два рáзи б'іл'ше / чим сáхар'у / бúти^ел' станóвл'ат' на сóн'ц'і / і верх бúте^ел'а трéба зав'язáти мáрл'ойу* // (З П); **бавзáнка**, -и, ж. 'балцанка, бляшана посудина з вузьким отвором для рідин: гасу, олії тощо' (Серд Ш): *ме^еталéва бавзáнка і баклáшка / бавзáнка б'іл'ша булá / баклáшка мéн'ше / з вузén'ким гóрли^ешком і в них не^е прóбочка булá / шч'об зати^екáлас' / а закрусóувалас' прóбочка / в нéйі збе^ер'ігáли мáсло / абó йак ідúт' у степ / наби^ерáли вóду дл'а пи^ет':á соб'і / бо вонá такá з ме^етáлу / вонá не^е роз'ібйец':а / крéпе^ен'ка* // (Серд Ш); **бе^езрóси^ена**, -и, ж. 'відсутність роси на поверхні ґрунту, рослин та інших предметів' (Яс Яс): *та úтром вййде^еш / мóкро кругóm / а дрúгий раз ви^ехóдиш / сúхо / ну це бе^езрóси^ена / йа дáже не^е знáйу од чóго це зав'исит'* // (Яс Яс); **вúзв'іздило**, тільки безос. 'час, коли небо вночі чисте й дуже добре видно зорі' (Яс Яс): *вúзв'іздило /*

ну особе^н:о в з'їмн'е врѣмн'а / та вонó і л'їтом бувáйє / колї ч'їсто / вóздух ч'їстий / тó'д'ї / їак гл'áne^ни на нѣбо / а їїх утїкано // (Яс Яс).

Електронна картотека Словника східностепових українських говірок містить також номени, що відрізняються від літературних назв фонетичним оформленням. До таких належать: **бухвѣт, -а, ч.** 'шафа з полицями для посуду і продуктів (Є М, Ол В, Врем ВН, Мик В, Мих Ол, Новоукр М, Зл В, Дон В, Н-павл П, С): у бухвѣт'ї чашикі / шо їа з них не^н пїу кáждий ден' // (С); **буд'їл'ник, -а, ч.** 'годинник із спеціальним механізмом, що дзвонить у потрібний час' (Є М, С, Ол В, Врем ВН, Новоукр М, Зл В, Дон В, Н-павл П): їа буд'їл'ник не^н завóд'у / в'їн ме^нні не^н нўже^н / їа так устайў // (С); **п'їд:увáйло, -а, с.** 'отвір під топкою плити, через який проходить повітря, підсилюючи тягу під час горіння' (Старовар, Н-павл П, Зл В): а п'їд:увáйло / шо там унизў / дла чóго їогó стáвили дл'а т'áги / шоп плїтка лўч':е го^ар'їла // (Старовар); **дорóж^нка, -и, ж.** 'вузький довгий килим або повстяна тканина такої самої форми, що їх використовують як постїлку' (Мїч Т, Ол В, Врем ВН, Мик В, Мих Ол, Новоукр М, Зл В, Дон В, Н-павл П): а в кал'їдóр'ї це у нас дорóж^нки / це так'ї домáшн'ї // (Мїч Т); дорóж^нка засте^нл'áйєц:а на пол / у кóго їє лáви / на лáви засте^нл'áйут' / ну їак вонá / дес' із п'ївмѣтра шири^ноїу / їїї тч'ут' / так'ї спѣ^нц'їáл'н'ї станкі їє / і отó разноцв'їтними такіми полóсками / зе^нлѣна / крáсна / хто їак отó со:бразїт' / отó ран'їше ж лáви засти^нл'áли / те^нпѣр б'їл'ше їїх у кóго по:ставáлис' дорóж^нки / отó чи у в'їрáнд'ї засте^нл'áт' / чи кóло кўхн'ї // (Є М).

Фонетичні варіанти подано в дужках поруч з реєстровим словом: **воск (в'їск), -у, ч.** 'матеріал жовтого кольору, з якого роблять вощину для вулика' (КЄ, Гр П, Усп М, Нов Ст, Красногор, Нтр В): стар'ї вошчїни мóжна булó топїт' на воск і здавáт' у магаз'їн / а там получáт' готóв'ї пласт'їнки вошчїни // (Новотр В); ну / з рáмок їа соби^нрáйу воск / бувáйє бóл'ше вóску / бувáйє мѣн'ше // (Гр П); **гром (гр'їм), -у, ч.** 'гуркіт, що супроводить електричні розряди в атмосферї' (Некр Ол, Ол В, Врем ВН, Мик В, Новоукр М, Мих Ол, Зл В, Дон В, Н-павл П): н'ез':á казáт' гром би забїв / ну це їак на л'удїну навóдиши їакўс' не^нхорóшу / ну їак отѣто / нап'їклад / пе^нрўн би те^нбѣ забїв / ну х'їбá так мóжна / а вдруг такѣ случїц':а / скáжут' от їїїї словá попáли їакрáз / знáчит' / вонá не^нхорóша л'удїна // (Яс Яс); **вўл'їк (вўлик, ўл'їк, ўлик), -а, ч.** 'невеликий квадратний чи прямокутний ящик, одно- чи двоповерховий, з кришкою, призначений для проживання в ньому бджїл' (Гр П, Усп М, Нов Ст, Красногор, Новотр В): ўл'їки бувáйут' рáзними / ве^нлїк'ї і мал'ї / дóвг'ї і н'ет / бувáйут' шче одноетáжн'ї / смотр'á їакá за кол'їчеством с'їмїá // (Новотр В); шч'ас вўл'їки рáмочн'ї / ни^нмá солóм'аних абó колóд // (Гр П).

Якщо в досліджуваних говірках функціонують словотвірні варіанти, то їх наведено наприкінці словникової статті й позначено горизонтальною стрїлкою. Наприклад, **вуг'á (уг'á), -áти, с.** 'качєня'

(Некр Ол, Ол В, Врем ВН, Мик В, Новоукр М, Мих Ол, Зл В, Дон В, Н-павл П, К-Н Амв): *вут'а / вуте^н'а / це ди^етіна вутки / ви^елупл'айе^і'а:а мален'ке / жовтен'ке^а / а то^д'і росте / ростут' вони бiстро / за два м'ис'ац'і мoжна р'ізат' // (Некр Ол); манен'ке / значит' уте^н'а /а ве^л'ліка кáчка // (Луг М); вут'ат в ц'ому году^у вiлупилос' у нас вс'ого лиш пiят'ірко / це дoже мáло // (К-Н Амв) → вуте^н'а (уте^н'а).*

За наявності в реєстрових слова відображені граматичні особливості східностепових говірок, як-от дієслівні форми 3 особи множини теперішнього часу: **побáчи'т', -ут'** 'сприйняти зором, спостерегти' (Сереб Бахм, Некр Ол, Сп-Мих Ол, М-Кач НА, Зач В, Красн Добр) *п'ишли в колхóз / п'исл'а тóго йак убе^н'рут' / ходiли колоскі соби^р'ат' / ну нас ган'али здóрово тод'і / рáн'ше були обйiжчи^е'ки на кóн'ах / і отó йак побáчут' / шо ми колоскі собе^н'раiймо / бiли нас за колоскі / одн'имáли в нас м'ишкі / рос:и^е'пáли все по пóлу / шоб ми не^н брáли н'ичóго додóму // (Серебр Бахм).*

Синонімічні номени в Словнику подані із зірочкою (*) наприкінці словникової статті з зазначенням населених пунктів, у говірках яких побутують такі назви. Наприклад: **вiхор' (вихр')**, **-'у, ч.** 'рвучкий круговий рух вітру' (Некр Ол, Ол В, Врем ВН, Мик В, Новоукр М, Зл В, Дон В, Н-павл П): *оцé ж вiхор' / оц'і вiхр'і / смерч / у нарóд'і чогóс' ийх бо^а'йáц':а // (Некр Ол); *смерч* (у багатьох східностепових говірках); **гiдопáкосний, -а, -е** 'який викликає неприємне почуття, огиду' (Г-О Тельм, Ол В, Врем ВН, Мик В, Новоукр М, С, Зл В, Дон В): *такá гiдопáкосна / шо т'ху / йа й балáкат' про нéйи не^н хóчу / нашó вона то^б'і здалáс'а / не^нл'з'а спокóйно ди^евиц':а / вонó по л'удiн'і зрáзу вiдно / йакá вона // (Г-О Тельм); *гiдóтний (Н-павл П), *гiдкiй (Н-павл П), *ме^н'рзопáкосний (Г-О Тельм); **земл'а залé'жáла, -і, -ойі, ж.** 'земля, яку не обробляли кілька років для відновлення родючості ґрунту' (Марк Кост, Ол В, Врем ВН, Зл В): *нази^евáйут' залé'жáла земл'а / до нéйи н'ixтó не^н при^екасáйе'ц':а / і там н'ичóго не^н рóби^е'ц':а / дéк'iл'ка рóк'ів не^нобрóблé^нна зе^н'мл'а стоiйт' // (Марк Кост); *земл'а на парóу (Новоукр М, Зл В, Дон В), *земл'а вiгул'ана (Н-павл П); **лóкша (локшá), -і, ж.** 1) 'виріб з прісного пшеничного тіста у вигляді тонких висушених смужок, страва, приготовлена з цього виробу' (Бл Амв, Красногор, С, Петр П, Є М): *лóкиу р'iжемо йак колi / на йáйц'ах зам'исии / на молочкú і на йáйц'ах / корж тонéн'ко розкáчуйеш сúшиеш на тóму / на сковор'ідк'і / на плит'і рáн'ше / йак плитóйу топiли / то на плит'і пр'áмо клáли / плiтку з'итрéи харашó і на плiтк'і сушiли / а те^н'пér на сковор'ідк'і / а тод'і вихолон'áйут' / і скрúч'уйеш у трóбочку / і р'iжеш / латиá // (Є М); 2) 'страва, приготовлена з локшини' (Красногор, Бл Амв, С, Петр П, Є М): *колi локшá звáриц':а / у нéйи клáли сáло / ол'йку // (Н М); *лапшá → лóкшина.****

Цілковим очевидним є той факт, що при укладанні діалектного словника значну увагу приділено тлумаченню реєстрових слів.

Спираючись на досвід лексикографічного опрацювання слова в українській діалектології (Аркушин 2016; Глуховцева, 2021; Мартинова, 2020; Омельченко, 2006 та ін.), для тлумачення реєстрового слова в Словнику східностепових українських говірок застосовано переважно описовий, синонімічний і комбінований (тлумачно-синонімічний) способи. Наприклад: **зажигáлка, -и, ж.** 1) ‘електричний прилад для добування вогню, замість сірника’ (Міч Т, Ол В, Врем ВН, Мик В, Мих Ол, Зл В, Дон В, Н-павл П): *а зажигáлка в нас ÿе така еле^нктрїчна / от / вкл’уч’áйе^ни ÿїї / отó ÿак не^нма сп’їчок вкл’учїв у роз’еточку / нажáв на кнóпку / і потóм їскра ви^ескáкуїе і запáл’уїе газ // (Міч Т); 2) ‘невеликий кишеньковий прилад для добування вогню’ (Міч Т, Ол В, Зл В, Н-павл П): *і така в мéне ÿе зажигáлка / з гáзом / зáраз не^н с’їрникáми / а зажигáлкоїу пól’зуйуц’а // (Міч Т); **ве^нснóйу,** присл. ‘навесні’ (у багатьох східностепових говірках): *там канáвка / те^нчé Мугрáли / рїби^е не^нма / пострóйїли^е плот’їну / отáм п’їд Млїн’ївкоїу / Старá Млїновка / пострóйїли плот’їну / ну зробїли не^н плот’їну / а отстóй / це так ве^нснóйу водá збирáйе^їц’а / тут зали^елó водóїу / там водá оцтоїáлас’ / на л’їто віпустї^ели / рїбу і вс’о // (Н-петр ВН); **вóтка, -и, ж.** ‘міцний алкогольний напїй, що є сумїшню винного спирту й води в певній пропорції; горїлка’ (Бл Амв, Ол В, Врем ВН, Мик В, Мих Ол, Новоукр М, Зл В, Дон В, Н-павл П): *вóтка / вонá до харóшого не^н при^еводї^т’ // (Бл Амв).****

Структурний спосіб тлумачення реєстрового слова використано, коли очевидні синонімічні або формальні зв’язки двох реєстрових слів: **жогá, -ї, ж.** ‘те саме, що **зáга**’ (у більшості східностепових говірок): *так жогá не^нчé / шо вжє не^н мóжу / і сóди вжє наколотїла / а вонó не^н перéстáйе // (С); *зáга (Омельченко, 2006, с. 35); **чарчїна, -и, ж.** ‘те саме, що **чарка**’ (КЄ, Бл Амв, Красногор, Ш НА, С, Петр К): *на п’їдстáвочк’ї такé / а внизу крúгле ÿак пїтáк / нази^евáли чарчїна // (Ш НА).**

Значення реєстрового слова сформульовано після граматичних характеристик і пояснювальних ремарок. У разі багатозначності реєстрового слова в словниковій статті подано різні значення, що передають особливості семантичної структури діалектного слова в досліджуваних говірках.

Характерною рисою аналізованого діалектного словника є розлогий ілюстративний матеріал, наявний у переважній більшості словникових статей. Такі зв’язні діалектні мікротексти якнайточніше розкривають значення реєстрового слова, специфіку функціонування його в говірці. Саме тому важливо було подати ілюстративний матеріал після кожного значення полісемічного реєстрового слова, щоб «вичерпно презентувати лексему, її семантичну структуру, а також стилістичні властивості, сферу вживання, особливості сполучуваності» (Мартинова, 2013, с. 183 – 184). Порівняймо: **ман’їжи^к (ман’éжи^к), -а, ч.** 1) ‘невелике дитяче ліжко, захищене з усіх боків загородкою’ (Міч Т, Ол В, Врем ВН, Мик В, Новоукр М, Зл В, Н-павл П, Дон В): *а це був ман’їжи^к / д’їтки спáли*

в н'ому / де^{ре}в'яний / щоб не^в віпав / такий ви^{соч}ен'кий був / з ус'їх
 чоти^рох сторон закритий / так ди^тина там спала // (Міч Т);
 2) 'невелика переносна загородка для дітей, які починають ходити'
 (Міч Т, Новоукр М, Зл В, Н-павл П): а це був ман'єжи^к другий / круглий
 такий / там ди^тина гул'ала / можна було йійі остав'ят /
 щоб не^в впала / не^в вл'їзла н'їде // (Міч Т).

До складу деяких словникових статей входять фразеологізми,
 наприклад, **дуркуватий (дурнуватий), -а, -е.** 'розумово обмежений'
 (Г-О Тельм, Ол В, Врем ВН, Мик В, Мих Ол, Новоукр М, Зл В, Дон В,
 Н-павл П): Вівка Кормич трóхи дурнуватий / бо не^в вс'їгда все пон'їмає
 // (Г-О Тельм) **Хїба мáти винувáта, що дитїна дурнувáта** (Г-О Тельм,
 Зл В, Дон В) → **придуркуватий** (Н-павл П), ***дурїло** (Н-павл П).

До реестру Словника східностепових українських говірок входять і
 омоніми, що традиційно подані в окремих словникових статтях: **кошóлка**
(кошóвка)¹, -и, ж. 'кошик, плетений з рогози, з двома ручками' (Серд Ш,
 Ол В, Врем ВН, Дон В, Н-павл П): нази^ввали кошóлка абó кошóвка / вона
 не^в ве^лїчка / сплете^на з рогози / з двома^р ручками / з неїу ходїли на базáр'
 / в магаз'їн // (Серд Ш); **кошóлка (кошóвка)², -и, ж.** *зневаж., перен.*
 'жінка, яка має невпорядковане статеве життя' (Дон В, Ол В): то така
 кошóлка / шо вс'ї знáют' / с'óдн'ї одїн / зáвтра другий // (Ол В).

Кожне реєстрове слово паспортизовано літерними скороченнями
 назв населених пунктів, у яких його вживають. Якщо слово зафіксоване
 в 30 й більше східностепових говітках, то після тлумачення значення
 такого номена в дужках зазначено – у багатьох східностепових говітках.

Висновки і перспективи подальших досліджень.
 Лексикографічне опрацювання українських східностепових говірок
 залишається одним з пріоритетних завдань української діалектології.
 Тривале зросійщення, масштабні демографічні переміщення та нищівна
 війна спричинили істотні порушення природного функціонування цих
 говірок і поставили їх під загрозу зникнення. За таких умов
 лексикографічна фіксація діалектної лексики виконує не лише
 дескриптивну функцію, а й забезпечує збереження мовної спадщини
 регіону. Саме тому укладання *Словника східностепових українських*
говірок є одним із дієвих механізмів документування і збереження
 лексичного фонду говірок Донеччини.

Реєстр Словника східностепових українських говірок охоплює
 не тільки слова, що відрізняються від літературних номенів лексичними,
 акцентними, фонетичними, словотвірними, граматичними особливостями,
 семантичною структурою, але й назви, пов'язані зі специфікою
 господарювання, народним побутом, звичаями тощо, хоча вони й
 збігаються подекуди з літературними відповідниками або в словниках
 літературної мови мають позначку *розм.* Важливою частиною аналізованої
 лексикографічної праці є лексичні діалектизми, східностепові номени
 вузьколокального характеру, значення яких, особливості функціонування
 в говірці проілюстровані мікротекстами.

Для тлумачення реєстрових слів використано різні способи, основними серед яких є: описовий, синонімічний і комбінований (тлумачно-синонімічний). Якщо реєстровими словами є синоніми або похідні номени, для їх тлумачення застосовано структурний спосіб.

Особливо цінним структурним елементом словникової статті є розгорнутий ілюстративний матеріал, що дозволяє простежити не тільки семантичний обсяг, граматичні характеристики, а й функціональне навантаження реєстрового слова та його варіантів у досліджуваних говірках.

Перспективним вважаємо найближчим часом завершення роботи над укладанням другого випуску Матеріалів до словника східностепових українських говірок, що через воєнні дії на території Донецької області триває вже понад 10 років. А в недалекому майбутньому сподіваємося й на видання Словника східностепових українських говірок.

Література

- Бондар, О. І. (2012). Українське діалектне словникарство початку ХХІ століття. *Вісник Одеського національного університету. Серія «Філологія»*. Т. 17. Вип. 4. С. 5 – 26.
- Загнітко, Н. Г. (2007). Фрагмент словника лексики народного побуту українських східностепових говірок. *Вісник Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника. Філологія*. Вип. XV – XVIII. Івано-Франківськ. С. 666 – 669.
- Загнітко, Н. Г. (2008). Матеріали до словника українських східностепових говірок (назви їжі). *Лінгвістичні студії: зб. наук. пр.* Вип. 16. Донецьк. С. 291 – 303.
- Клименко, Н. Б. (2006). Матеріали до словника східностепових українських говірок. *Лінгвістичні студії: зб. наук. пр.* Вип. 14. Донецьк. С. 236 – 243.
- Клименко, Н. Б. (2007). Матеріали до словника побутової лексики українських східностепових говірок (назви одягу). *Науковий часопис Національного педагогічного університету ім. М. П. Драгоманова. Серія 10. Проблеми граматики і лексикології української мови*. Вип. 3. Кн. 2. С. 166 – 172.
- Клименко, Н. Б. (2009). Матеріали до словника назв одягу східностепових українських говірок. *Лінгвістичні студії: зб. наук. пр.* Вип. 19. Донецьк. С. 229 – 235.
- Клименко, Н. Б. (2015). Фрагмент словника діалектної лексики східностепових українських говірок. *Linguistic Studies: international collection of scientific papers. Vol.30*. Kyiv – Vinnytsia. С. 78 – 83.
- Клименко, Н. Б. (2025). Географія реєстрових слів у словнику українських східностепових говірок. *Лінгвістика: зб. наук. пр.* № 1. С. 5 – 19.
- Кушмет, М. С. (2011). Матеріали до словника сільськогосподарської лексики східностепових говірок Донеччини. *Наукові записки*.

- Вип. 100. Серія: Філологічні науки (мовознавство). Кіровоград: РВВ КДПУ ім. В. Винниченка. С. 453 – 456.
- Мартінова, Г. І. (2013). Специфіка реєстру й тлумачення лексем у словнику середньо наддніпрянських говірок. Українська і слов'янська тлумачна та перекладна лексикографія. Леонідові Сидоровичу Паламарчукові: зб. наук. пр. (С. 179 – 188). К.: Ін-т української мови НАН України.
- Східностепові українські говірки (1998): науково-навчальний посібник. Донецьк, 114 с.
- Тищенко Л. М. (2008). Двокомпонентні номінації в «Словнику побутової лексики південнословобожанських говірок. *Сучасні проблеми мовознавства та літературознавства*. Вип. 12. Ужгород. С. 192 – 195.
- Фроляк Л. Д. (2013) Українські східностепові говірки Донеччини. Дрогобич, 400 с.
- Хоменко М. А. (2018). Матеріали до словника діалектної лексики говірки с. Курахівки Мар'їнського району Донецької області. *Лінгвістика тексту і вивчення української ментальності: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції «Словобожанська бесіда – 11»*. Старобільськ. С. 55 – 59.
- Шеремет А. (2023). Мовний портрет говірки села Андріївки Великоновосілківського району Донецької області. *Лінгвокомп'ютерні дослідження: зб. наук. пр.* Вип. 16. Вінниця. С. 91 – 96.

Джерела

- Аркушин 2016 – Аркушин Г. Л. Словник західнополіських говірок: А – Я. Вид. 2-ге перероб., випр. і доп. Луцьк, 648 с.
- Глуховцева 2021 – Словник українських східнословобожанських говірок / укл.: Волошинова М. О., Глуховцева К. Д., Лєснова В. В., Ніколаєнко І. О., Терновська Т. П., Ужченко В. Д.; за заг. ред. К. Д. Глуховцевої та В. В. Лєснової. Вид. друге, зі змін. й допов. Київ, 407 с.
- Мартінова 2020 – Мартінова Г. І. & Щербина Т. В. Словник середньонаддніпрянських говірок. Черкаси, 492 с.
- Омельченко 2006 – Омельченко З. Л. & Клименко Н. Б. Матеріали до словника східностепових українських говірок. Донецьк: Вид-во ДонНУ, 114 с.

Умовні позначення говірок Донецької області

(назви населених пунктів і районів подано станом на 2023 рік)

Андр ВН – с. Андріївка Великоновосілківського району, **Андр Сніжне** – с-ще Андріївка м. Сніжне, **Ант М** – с. Антонівка Мар'їнського району, **Арт Амв** – с. Артемівка Амвросіївського району, **Бз НА** – с. Безіменне Новоазовського району, **Бл Амв** – с. Благодатне

Амвросіївського району, **Бл В** – с. Благодатне Волноваського району, **Вас Амв** – с. Василівка Амвросіївського району, **Вільне** – с. Вільне Волноваського району, **Вільх Ш** – с. Вільховчик м. Шахтарська, **Вір Кост** – с. Віролюбівка Костянтинівського району, **Вірівка** – с. Вірівка Добропільського району, **ВН** – с-ще Велика Новосілка, **Воздв** – с. Воздвиженка Покровського району, **Воскр ВН** – с. Воскресенка Великоновосілівського району, **ВП ВН** – с. Вільне Поле Великоновосілівського району, **Врем ВН** – с. Времівка Великоновосілівського району, **Гл Ст** – с. Глинки Старобешівського району, **ГО Бойк** – с. Греково-Олександрівка Бойківського (до 2016 р. Тельманівського) району, **Гр П** – с. Гришине Покровського району, **Дм Ш** – с. Дмитрівка Шахтарського району, **Дон В** – с. Донське Волноваського району, **Дроб Л** – с-ще Дробишеве Лиманського (до 2016 р. Краснолиманського) району, **Є В** – с. Єгорівка Волноваського району, **Є М** – с. Єлизаветівка Мар'їнського району, **З П** – с. Зоряне Покровського району, **Зв Бахм** – с. Званівка Бахмутського району, **Зел Яр** – с. Зелений Яр Нікольського (до 2016 р. Володарського) району, **Зл В** – с. Златоустівка Волноваського району, **Зуївка** – с-ще Зуївка м. Харцизька Шахтарського району, **Ів Ол** – с. Іверське Олександрівського району, **Іскра ВН** – с. Іскра Великоновосілівського району, **Кам'янка** – с. Кам'янка Добропільського району, **Кат М** – с. Катеринівка Мар'їнського району, **КС** – с. Корсунь м. Єнакієве, **Кир В** – с. Кирилівка Волноваського району, **Кл Амв** – с. Кленівка Амвросіївського району, **К-Н Амв** – с. Карпово-Надіївка Амвросіївського району, **Комиш М** – с. Комишувате Мангушського (до 2016 р. Першотравневого) району, **Кост М** – с. Костянтинівка Мар'їнського району, **Кр Є** – с. Кринички (до 2016 р. с. Петрівське) м. Єнакієве, **Красн Добр** – с. Красноподілля Добропільського району, **Красн Ст** – с. Краснопілля Старобешівського району, **Красногор** – с. Красногорівка Мар'їнського району, **Лис Амв** – с. Лисиче Амвросіївського району, **Луг М** – с. Луганське Мар'їнського району, **М** – с. Мар'їнка, **Мангуш** – с-ще Мангуш, **Марк Кост** – с. Маркове Костянтинівського району, **Мик В** – с. Миколаївка Волноваського району, **Мик Г** – с. Микитівка м. Горлівка, **Мик П** – с. Миколаївка Покровського (до 2016 р. Красноармійського) району, **Мих Ол** – с. Михайлівка Олександрівського району, **Мих П** – с. Михайлівка Покровського району, **Міч Т** – с. Мічуріне Бойківського (до 2016 р. Тельманівського) району, **М-Кач НА** – с. М-Качкари Новоазовського району, **Некр Ол** – с. Некременне Олександрівського району, **Нескучне** – с. Нескучне Великоновосілівського району, **Н-мих М** – с. Новомихайлівка Мар'їнського району, **Нов Б** – с. Новоселівка Бойківського (до 2016 р. Тельманівського) району, **Нов Л** – с. Новоселівка Лиманського (до 2016 р. Краснолиманського) району, **Нов Ст** – с. Новоселівка Старобешівського району, **Новотр В** –

с. Новотроїцьке Волноваського району, **Новоукр М** – с. Новоукраїнка Мар'їнського району, **Н-павл П** – с. Новопавлівка Покровського району, **Н-петр ВН** – с. Новопетриківка Великоновосілківського району, **Ол В** – с. Оленівка Волноваського району, **Олекс В** – с. Олександринка Волноваського району, **Олекс ВН** – с. Олексіївка Великоновосілківського району, **Олекс М** – с-ще Олександрівка Мар'їнського району, **Павл М** – с. Павлівка Мар'їнського району, **Перв Б** – с. Первомайське Бойківського (до 2016 р. Тельманівського) району, **Петр П** – с. Петрівка Покровського району, **Петр Ст** – с. Петрівське Старобешівського району, **Плат В** – с. Платонівка м. Волновахи, **Пр Сл** – с. Привілля Слов'янського району, **С** – м. Селидове, **Св В** – с. Свободне Волноваського району, **Серг П** – с. Сергіївка Покровського (до 2016 р. Красноармійського) району, **Серг Сл** – с. Сергіївка Слов'янського району, **Серд Ш** – с-ще Сердите Шахтарського району, **Серебр Бахм** – с. Серебрянка Бахмутського району, **Сів** – м. Сіверськ Бахмутського району, **Сонц П** – с. Сонцівка Покровського (до 2016 р. Красноармійського) району, **Сп-Мих** – с. Спасько-Михайлівка Олександрівського району, **Ст В** – с. Степне Волноваського району, **Старовар** – с. Староварварівка Олександрівського району, **Темрюк** – с. Темрюк (у 1948 – 2016 рр. Старченкове) Нікольського (до 2016 р. Володарського) району, **Ур ВН** – с. Урожайне Великоновосілківського району, **Усп М** – с. Успенівка Мар'їнського району, **Шах Яс** – с. Шахове Ясинуватського району, **Шевч ВН** – с. Шевченко Великоновосілківського району, **Шевч М** – с. Шевченкове Мар'їнського району, **Шевч НА** – с. Шевченкове Новоазовського району, **Як Бахм** – с. Яковлівка Бахмутського району, **Ярова Л** – с-ще Ярова Лиманського (до 2016 р. Краснолиманського) району, **Яс** – м. Ясинувата, **Яс Яс** – с. Ясинівка Ясинуватського району.

Стаття надійшла до редакції 14.10.2025 р.

Прийнято до друку 30.10.2025 р.

Рецензент – кандидат філол. наук, доц. Волошинова М. О.